Sygn. akt I C 442/21

U Z A S A D N I E N I E

Pozwem złożonym w dniu 27 kwietnia 2021 roku powódka Gmina Brwinów wniosła o uznanie za nieważną czynności prawnej pozwanej Gminy Miasta Podkowa Leśna, polegającej na wypowiedzeniu pismem z dnia 21 stycznia 2021 roku, z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, łączących strony umów z dnia 31 maja 2000 roku oraz z dnia 28 grudnia 2001 roku, dotyczących wzajemnego zapewniania wody dla mieszkańców Gminy Podkowa Leśna oraz Gminy Brwinów (sołectwa Żółwin i Owczarnia) z powodu naruszenia przepisu art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, art. 5, 58, 353^1, 605 i nast. oraz art. 555 Kodeksu cywilnego, a także z uwagi na to, że czynność ta jest rażąco sprzeczna z dobrymi obyczajami i zasadami współżycia społecznego, niosąc zagrożenia dla życia i zdrowia mieszkańców Gminy Brwinów i stanowiąc czyn karalny opisany w art. 191 § 1a Kodeksu Karnego *(pozew – k. 1 – 4v)*.

W odpowiedzi na pozew z dnia 1 czerwca 2021 roku pozwana Gmina Miasto Podkowa Leśna wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu *(odpowiedź na pozew – k. 67-78)*.

W piśmie złożonym w dniu 8 września 2021 roku (data nadania) powódka Gmina Brwinów – za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika – zgłosiła kolejne żądanie, wnosząc o dokonanie prawnej oceny zgodności z obowiązującymi przepisami umowy z dnia 30 kwietnia 2021 roku dotyczącej świadczenia przez pozwaną Gminę Miasto Podkowa Leśna na rzecz powódki tranzytu wody w okresie od dnia 1 maja 2021 roku do dnia 30 listopada 2021 roku, przeznaczonej dla mieszkańców wsi Żółwin, Owczarnia i Terenia oraz stwierdzenia nieważności tej umowy z powodu uznania, iż Podkowa Leśna będzie samodzielnie prowadzić odpłatną działalność gospodarczo-usługową na rzecz powódki, z której zysk jest oderwany od kosztów działalności, co zdaniem powódki stanowi naruszenie przepisów art. 9 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym w zw. z art. 10 ust. 2 ustawy o gospodarce komunalnej. Umowa ta miała być również nieważna z mocy art. 9 ust. 2 pkt 6 i ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, gdyż stanowić miała przejaw wykorzystywania przez pozwaną pozycji dominującej poprzez wymuszenie na powodzie zawarcia tej umowy *(pismo procesowe – k. 255 – 258v)*.

W odpowiedzi na powyższe, pismem procesowym z dnia 30 grudnia 2021 roku (data nadania) pozwana Gmina Miasto Podkowa Leśna podtrzymała swoje

dotychczasowe stanowisko i wniosła o oddalenie powództwa w całości, w tym o oddalenie roszczenia zgłoszonego przez powódkę w piśmie procesowym z dnia 8 września 2021 roku *(pismo procesowe – k. 270-276)*.

Do momentu zamknięcia rozprawy, strony pozostały przy swoich dotychczasowych stanowiskach.

Podstawa faktyczna wyroku z dnia 24 czerwca 2022 roku

Ustalenie faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

W dniu 24 sierpnia 1995 roku Miasto Podkowa Leśna i Gmina Brwinów zawarły porozumienie, na mocy którego dokonano uzgodnień dotyczących połączenia wodociągów Podkowy Leśnej i Brwinowa. Mocą umowy zawartej pomiędzy stronami w dniu 14 listopada 1996 roku, Gmina Brwinów upoważniła Miasto Podkowę Leśną do przygotowania oraz prowadzenia inwestycji spięcia sieci wodociągowej stron. Jednocześnie, Gmina Brwinów zobowiązała się zapewnić dostawę wody na potrzeby wodociągu w Podkowie Leśnej w ilości do 800 m^3 na dobę, do czasu rozbudowy własnej sieci wodociągowej, jednakże w okresie nie krótszym niż do roku 2001, natomiast Miasto Podkowa Leśna zobowiązała się korzystać z wody dostarczanej z Brwinowa co najmniej do roku 2001 *(dowód: porozumienie – k. 277-278; umowa z dnia 14 listopada 1996 roku – k. 279-280)*.

W dniu 31 maja 2000 roku Gmina Brwinów i Gmina Miasto Podkowa Leśna zawarły umowę, na mocy której Gmina Brwinów zobowiązała się zapewnić do czasu uruchomienia Stacji Uzdatniania Wody w Podkowie Leśnej, lecz nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2001 roku dostawę wody do sieci wodociągowej Podkowy Leśnej według zapotrzebowania, nie więcej jednak niż 800 m^3/dobę. Gmina Miasto Podkowa Leśna zobowiązała się natomiast – po wybudowaniu własnej Stacji Uzdatniania Wody – lecz nie później niż od dnia 1 stycznia 2002 roku – zapewnić dostawę wody do sieci wodociągowej wsi Żółwin i Owczarnia według zapotrzebowania, nie więcej jednak niż 850 m^3/dobę. Postanowiono, iż ilość wody dostarczanej przez strony określana będzie w oparciu o dokonywane raz w miesiącu odczyty wodomierzy. Umowa została zawarta na czas nieoznaczony. Wskazano, że w sprawach nieuregulowanych umową, zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu Cywilnego oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18

listopada 1996 roku w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę. Ustalono, iż z dniem podpisania umowy ważność straciła umowa z dnia 14 listopada 1996 roku wraz z aneksem z dnia 15 kwietnia 1998 roku *(dowód: umowa z dnia 31 maja 2000 roku – k. 10-11)*.

W dniu 28 grudnia 2001 roku Gmina Brwinów i Gmina Miasto Podkowa Leśna zawarły umowę, w treści której Gmina Miasto Podkowa Leśna zobowiązała się zapewnić od dnia 1 stycznia 2002 roku dostawę wody z własnej Stacji Uzdatniania Wody do sieci wodociągowej Żółwin i Owczarnia. Na zasadzie wzajemności, Gmina Brwinów zobowiązała się wprowadzić do sieci wodociągowej Miasta Podkowa Leśna taką samą ilość wody jaką Miasto Podkowa Leśna dostarczy do sieci wodociągowej Żółwin i Owczarnia, zgodnie odczytami wodomierzy. Postanowiono, iż ilość wody dostarczanej przez strony określana będzie w oparciu o dokonywane raz w miesiącu odczyty wodomierzy. Gmina Brwinów zobowiązała się nadto do dostarczenia Gminie Miasto Podkowa Leśna dodatkowej ilości wody, w przypadku zgłoszenia takiego zapotrzebowania. Umowa została zawarta na czas nieoznaczony. Wskazano, że w sprawach nieuregulowanych umową, zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu Cywilnego, ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, a także ustawy z dnia 18 lipca 2001 roku – Prawo wodne *(dowód: umowa z dnia 28 grudnia 2001 roku – k. 12-14)*.

Od czasu zawarcia umowy z dnia 28 grudnia 2021 roku, strony regularnie wtłaczały do swoich systemów wodociągowych wodę, opierając się o przedstawione rozliczenia. Ilość wtłaczanej wody nie była jednakowa i w zależności od roku oraz okresu w danym roku występowały po jednej albo drugiej stronie niedobory w bilansowaniu sieci. Najwyższy ujemny bilans osiągnięto w roku 2017, gdy do sieci Podkowy Leśnej wpłynęło 65.644 m^3 wody, zaś do sieci Gminy Brwinów wpłynęło 111.663 m^3 wody. Deficyt wodny został niemal w całości zwrócony do końca 2020 roku. Ilość poboru wody w okresach wzmożonego zużycia jest ok. trzykrotnie wyższa niż poza tym okresem. Liczba mieszkańców oraz zapotrzebowania na wodę w Podkowie Leśnej oraz miejscowościach Żółwin, Owczarnia i Terenia zbliżała się do siebie w czasie obowiązywania umowy, a w roku 2020 zarówno liczba mieszkańców, jak i zapotrzebowanie na wodę niemal wyrównały się *(dowód: zeznania świadka Wiesława Urbańskiego - k. 342v-345; zeznania świadka Zdzisława Paterka – k. 345-347; zeznania*

Arkadiusza Kosińskiego w charakterze strony – k. 347; zeznania Artura Tusińskiego w charakterze strony – k. 347v).

Gmina Miasto Podkowa Leśna wielokrotnie zgłaszała Gminie Brwinów fakt występowania okresowych niedoborów w dostępie do wody po stronie mieszkańców Podkowy Leśnej. Gmina Brwinów w reakcji na zgłaszane przez pozwaną okoliczności, rozpoczęła inwestycję polegająca na wybudowaniu bezpośredniego połączenia wodociągowego z terenu Brwinowa do miejscowości Żółwin, Owczarnia i Terenia. Nitka wodociągu przebiegać miała przez tereny Podkowy Leśnej, lecz nie była podłączana do systemu wodociągowego pozwanej. Pozwana zgodziła się nieodpłatnie udostępnić własny teren dla potrzeb budowy nitki wodociągu. Wodociąg ten nie miał zaspokoić w całości zapotrzebowania na wodę mieszkańców miejscowości Żółwin, Owczarnia i Terenia, lecz uzupełniać ilość wody wtłaczanej do sieci przez Podkowę Leśną *(dowód: zeznania Arkadiusza Kosińskiego w charakterze strony – k. 347; zeznania Artura Tusińskiego w charakterze strony – k. 347v).*

W dniu 21 stycznia 2021 roku Gmina Miasto Podkowa Leśna złożyła Gminie Brwinów oświadczenia o wypowiedzeniu umów z dnia 31 maja 2000 roku oraz z dnia 28 grudnia 2001 roku – z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia *(dowód: oświadczenia o wypowiedzeniu umów – k. 8; k. 9)*.

Pismem sporządzonym w dniu 19 marca 2021 roku Gmina Brwinów – w imieniu której działał Burmistrz Arkadiusz Kosiński – zakwestionowała skuteczność ww. oświadczeń, wskazując, że zakończenie wiążących strony stosunków prawnych może nastąpić jedynie na drodze porozumienia stron z jednoczesnym zachowaniem – ustalonego przez strony – terminu uwzględniającego potrzebę uprzedniego wybudowania i oddania do użytkowania infrastruktury zapewniającej dostawy wody dla mieszkańców wsi Żółwin i Owczarnia. Gmina Brwinów zaproponowała zawarcie porozumienia umożliwiającego rozwiązanie umów z dnia 31 maja 2000 roku oraz z dnia 28 grudnia 2001 roku za porozumieniem stron z chwilą oddania przez Gminę Brwinów do użytkowania pełnej infrastruktury niezbędnej do zasilania w wodę ze Stacji Uzdatniania Wody w Brwinowie mieszkańców wsi Owczarnia, Terenia i Żółwin, co nastąpić ma do dnia 30 listopada 2022 roku. Jednocześnie, Gmina Brwinów zaakceptowała postulat Gminy Miasta Podkowa Leśna, aby na mocy ww. porozumienia dokonać rozliczenia wskazań liczników wody funkcjonujących na granicach sieci wodociągowych obydwu

gmin w ten sposób, że jedna ze stron zapłaci za wodę, której nie uda się do tego momentu rozliczyć w formie barteru, według stawek taryfowych stosowanych przez drugą stronę względem jej mieszkańców *(dowód: pismo z dnia 19 marca 2021 roku wraz z projektem porozumienia – k. 20-22v)*.

Jednocześnie, Gmina Brwinów kontynuowała prace inwestycyjne w zakresie doprowadzenia nitki wodociągu do miejscowości Żółwin, Terenia i Owczarnia. W marcu 2021 roku oddano do użytkowania bezpośrednie połączenie łączące Brwinów z eksklawą Żółwin, Terenia i Owczarnia z pominięciem włączenia do sieci Podkowa Leśna *(bezsporne; zeznania świadka Wiesława Urbańskiego - k. 342v-345; zeznania świadka Zdzisława Paterka – k. 345-347; zeznania Arkadiusza Kosińskiego w charakterze strony – k. 347; zeznania Artura Tusińskiego w charakterze strony – k. 347v)*.

Pismem z dnia 9 kwietnia 2021 roku Brwinowskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Brwinowie, w związku z planowanymi testami na sieci wodociągowej na terenie Owczarni oraz Żółwina, zwróciło się do Burmistrza Miasta Podkowa Leśna z prośbą o możliwość czasowego zamknięcia zaworów w studniach wodomierzowych, będących w majątku Podkowy Leśnej, przez ich eksploatatora: Przedsiębiorstwo Gospodarki Wodno-Ściekowej GEA-NOVA sp. z o.o. Poinformowano, że w konsekwencji zamknięcia zaworów, przepływ wody pomiędzy Owczarnią i Żółwinem a Podkową Leśną zostanie wstrzymany na ok. 2-3 dni. Przedsięwzięcie miało na celu przeprowadzenie testu przepustowości i funkcjonalności nowej nitki wodociągu doprowadzonego do Owczarni i Żółwina bezpośrednio od strony Brwinowa. Po uzyskaniu zgody Burmistrza Gminy Miasto Podkowa Leśna uzgodniono, że zamknięcie zaworów nastąpi w dniu 20 kwietnia 2021 roku, a ich otwarcie najpóźniej w dniu 22 kwietnia 2021 roku. Prognozowano, iż w tym czasie mogą występować okresowe spadki ciśnienia oraz braki dostępności wody na terenie Owczarni i Żółwina.

Zasuwy w studniach wodomierzowych zostały zamknięte w ustalonym terminie, co umożliwiło przeprowadzenie testu przepustowości wodociągu. W dniu 22 kwietnia 2021 roku pracownik BPWiK sp. z o.o. w Brwinowie zwrócił się drogą mailową do Urzędu Miasta Podkowa Leśna o ponowne otwarcie zasuw, zgodnie z ustaleniami poczynionymi w piśmie z dnia 14 kwietnia 2021 roku. W odpowiedzi na powyższe, pracownik Urzędu Miasta Podkowa Leśna, powołując się na pismo z dnia 10 listopada 2020 roku w sprawie podjęcia rozmów dotyczących dalszej współpracy, poinformował, iż

wyłączenie sieci jest okazją do podjęcia rozmów i uregulowania sytuacji w zakresie dostaw wody do terenów wsi Żółwin i Owczarnia. Efektem pozostawienia zamkniętej zasuwy na powyższym odcinku wodociągu było obniżenie ciśnienia w sieci wodociągowej zlokalizowanej na terenie wsi Żółwin, Owczarnia i Terenia. Mieszkańcy nie byli w pełni zaopatrywani w wodę. Woda miała zbyt niskie ciśnienie, aby pokryć pełne zapotrzebowanie na wodę wszystkich mieszkańców wymienionych miejscowości, przy normalnym, codziennym jej używaniu *(dowód: wydruki korespondencji mailowej – k. 23-24; k. 28-34; pismo z dnia 14 kwietnia 2021 roku – k. 25; pismo z dnia 12 kwietnia 2021 roku – k. 26; pismo z dnia 9 kwietnia 2021 roku – k. 27)*.

W dniu 30 kwietnia 2021 roku strony zawarły umowę, której przedmiotem było świadczenie usługi polegającej na przesyle wody dostarczanej przez Gminę Brwinów do miejscowości Żółwin, Owczarnia i Terenia, poprzez sieć wodociągową stanowiącą własność Miasta Podkowa Leśna. Podkowa Leśna zobowiązała się do świadczenia ww. usługi w sposób ciągły, z zastrzeżeniem przypadków działania siły wyższej lub nieprzewidywanych awarii albo okresowych remontów, czy konserwacji urządzeń infrastruktury wodociągowej. W treści umowy zastrzeżono, że w okresie od dnia 15 kwietnia do dnia 15 października lub też w przypadku, gdy Gmina Brwinów zmniejszy ciśnienie w swojej sieci wodociągowej, Podkowa Leśna zastrzega sobie prawo do okresowego zmniejszania ciśnienia w swojej sieci wodociągowej, do wartości ciśnienia panującego w infrastrukturze wodociągowej Gminy Brwinów. Postanowiono, że z tytułu świadczonych usług, Gmina Brwinów uiszczać będzie wynagrodzenie, obliczone na podstawie protokołów odczytów wodomierzy, dokonywanych na koniec każdego miesiąca kalendarzowego.

Podkowa Leśna zobowiązała się przesyłać do wodociągu Gminy Brwinów, do miejscowości Żółwin, Terenia i Owczarnia, taką samą ilość wody, jaką Gmina Brwinów dostarczy do wodociągu Podkowy Leśnej. Gmina Brwinów zobowiązała się zaś dostarczyć do wodociągu Podkowy Leśnej wodę w ilościach umożliwiających pełne zaspokojenie potrzeb mieszkańców południowej części Gminy. Umowa zawarta została na okres do dnia 30 listopada 2022 roku *(dowód: umowa z dnia 30 kwietnia 2021 roku – k. 80-82)*.

Pismem z dnia 10 maja 2021 roku Burmistrz Gminy Brwinów – działając w imieniu i na rzecz Gminy – złożył oświadczenie w przedmiocie uchylenia się od skutków

prawnych oświadczenia woli złożonego w dniu 30 kwietnia 2021 roku, tj. umowy ws. Odpłatnego świadczenia przez Gminę Miasto Podkowa Leśna usługi tranzytu wody w okresie od dnia 1 maja 2021 roku do dnia 30 listopada 2021 roku, przeznaczonej dla mieszkańców wsi Owczarnia, Terenia i Żółwin, wskazując jako przyczynę działanie pod wpływem groźby bezprawnej, polegającej na odmowie otwarcia przez Gminę Miasto Podkowa Leśna przepływu wody do rzeczonych wsi i utrzymywaniu zamkniętych zasuw.

W odpowiedzi na powyższe, Burmistrz Miasta Podkowa Leśna – działając w imieniu Miasta – nie uznał złożonego oświadczenia za skuteczne, wskazując, iż poczytuje umowę zawartą pomiędzy stronami w dniu 30 kwietnia 2021 roku za obowiązującą *(dowód: pismo z dnia 10 maja 2021 roku – k. 83-84v; pismo z dnia 18 maja 2021 roku – k. 86-87v)*.

Pod koniec sierpnia 2021 roku Gmina Brwinów ukończyła budowę stacji podnoszenia ciśnienia, która została oddana do użytku na początku miesiąca września 2021 roku *(bezsporne; zeznania świadka Wiesława Urbańskiego - k. 342v-345; zeznania świadka Zdzisława Paterka – k. 345-347; zeznania Arkadiusza Kosińskiego w charakterze strony – k. 347; zeznania Artura Tusińskiego w charakterze strony – k. 347v)*.

Powyższy stan faktyczny ustalony został na podstawie osobowych źródeł dowodowych oraz dowodów z dokumentów. W zakresie dokumentów, ich prawdziwość nie była kwestionowana przez strony procesu, jak również nie budziła wątpliwości Sądu.

Jednocześnie, Sąd przy ustalaniu stanu faktycznego nie posiłkował się pozostałymi, niewymienionymi wyżej, a znajdującymi się w aktach sprawy dokumentami, gdyż nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd ocenił jako wiarygodne – w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie – zarówno zeznania przesłuchanych w niniejszych sprawie świadków, jak również zeznania przedstawicieli stron.

Podstawa prawna wyroku z dnia 24 czerwca 2022 roku wraz z przytoczeniem przepisów prawa

I. *Rozważania Sądu w zakresie zasadności roszczenia o ustalenie.*

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Pomimo, że zacytowany przepis umieszczony jest w kodeksie postępowania cywilnego to ma charakter materialnoprawny, gdyż stanowi podstawę dochodzenia roszczeń.

Uwzględnienie powództwa opartego na art. 189 k.p.c. wymaga łącznego spełnienia dwóch przesłanek, a więc istnienia interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego oraz ustalenia istnienia albo nieistnienia danego stosunku prawnego lub prawa. Obie przesłanki muszą być spełnione łącznie w dniu zamknięcia rozprawy, nie zaś w dniu wytoczenia powództwa.

W świetle art. 189 k.p.c. interes prawny, jako przesłanka powództwa o ustalenie, która, w sposób niezależny od innych wymaganych przez prawo materialne lub procesowe okoliczności, warunkuje określony skutek tego powództwa, należy do grupy przesłanek merytorycznych. Tak więc, interes prawny, jego istnienie, jako przesłanka merytoryczna powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa, decyduje o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, że wymieniony w powództwie stosunek prawny lub prawo istnieje/nie istnieje. Wykazanie zatem prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje/nie istnieje, jest co prawda nieodzowną, ale jednak dopiero kolejną, drugą przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie. W doktrynie i orzecznictwie podkreśla się, że pierwsza z wymienionych przesłanek jest przesłanką skuteczności, druga zaś przesłanką zasadności powództwa (*Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2017 r. w sprawie I CSK 137/16, LEX nr 2276661*).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy uwzględnienie powództwa o ustalenie nieważności oświadczeń woli w przedmiocie wypowiedzenia łączących strony umów z dnia 31 maja 2000 roku oraz z dnia 28 grudnia 2001 roku, a także nieważności umowy z dnia 30 kwietnia 2021 roku uzależnione było zatem nie tylko od wykazania nieważności oświadczeń czy umowy, ale w pierwszej kolejności od wykazania występowania po stronie powoda interesu prawnego w uzyskaniu takiego orzeczenia.

Powód powinien był więc w pierwszej kolejności wykazać, że powstała taka sytuacja, w której ważność oświadczenia woli pozwanego z 21 stycznia 2021 roku oraz ważność umowy z 30 kwietnia 2021 roku oddziaływa na jego sferę prawną i dlatego konieczne jest stwierdzenie nieważności tych czynności prawnych wyrokiem sądu.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem i poglądami doktryny interes prawny jest to interes dotyczący szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych wówczas, gdy istnieje niepewność tego prawa lub stosunku prawnego zarówno z przyczyn faktycznych jak i prawnych. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2007 roku, sygn. akt III AUa 1518/05 (publik. LEX nr 257445) „*interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości*”.

Brak interesu prawnego w rozumieniu przepisu art. 189 k.p.c. zachodzi wówczas gdy stan niepewności może być usunięty w drodze dalej idącego powództwa o świadczenie lub innego powództwa albo w drodze podjęcia obrony w toku wytoczonej przez pozwanego odrębnej sprawy o świadczenie. Wówczas ustalenie stosunku prawnego lub prawa następuje przesłankowo.

Negatywna ocena interesu prawnego powoda wyłącza potrzebę badania istnienia lub nieistnienia danego stosunku prawnego lub prawa. Stwierdzenie braku interesu prawnego po stronie powoda skutkuje oddaleniem powództwa, gdyż stanowi on przesłankę merytoryczną dotyczącą przedmiotu postępowania *(tak np. Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 29 maja 2013 roku, I ACa 103/2013)*.

Mając na uwadze okoliczności faktyczne niniejszej sprawy Sąd doszedł do przekonania, że powódka Gmina Brwinów na dzień zamknięcia rozprawy nie posiadała interesu prawnego w dochodzeniu roszczenia o ustalenie nieważności oświadczenia woli pozwanego z dnia 21 stycznia 2021 roku. Wynika to z faktu, że powódka wybudowała sieć wodociągową, bezpośrednio zaopatrującą w wodę miejscowości Żółwin, Owczarnia i Terenia tj. z pominięciem sieci należącej do Gminy Miasto Podkowa Leśna. Wybudowano również stację podnoszenia ciśnienia wody, która została oddana do użytkowania na początku września 2021 roku. Powódka w ten sposób uniezależniła się od dostaw wody z pozwanej Gminy do miejscowości Żółwin, Owczarnia i Terenia. W związku z tym, że powódka od 2021 roku dostarcza bezpośrednio, swoim wodociągiem,

wodę dla mieszkańców Żółwina, Owczarni i Tereni, należało uznać, że brak ewentualnego wyroku uwzględniającego powództwa o stwierdzenie nieważności oświadczeń pozwanej gminy, nie spowoduje zagrożenia interesów powodowej gminy w zakresie dostawy wody dla mieszkańców wymienionych miejscowości. Ponadto zdaniem Sąd strona powodowa zdawała sobie sprawę, że roszczenie o stwierdzenie nieważności oświadczeń woli pozwanej gminy wypowiadających umowy z 2000 i 2001 roku nie zakończy definitywnie istniejącego pomiędzy gminami sporu albowiem w załączniku do protokołu rozprawy wniosła na podstawie art. 189 k.p.c. o ustalenie, że obowiązują umowy pomiędzy Gminą Brwinów i Gminą Miastem Podkowa Leśna z dnia 31 maja 2000 roku i 28 grudnia 2001 roku. Oczywiście modyfikacja roszczenia już po zamknięciu rozprawy, w załączniku do protokołu, nie mogła być skuteczna, natomiast pokazała, że Gmina Brwinów miała jeszcze dalej idące roszczenie o ustalenie istnienia stosunków prawnych opartych na umowach z dnia 31 maja 2000 roku i 28 grudnia 2001 roku, a nie tylko stwierdzenie nieważności oświadczeń woli wypowiadających te umowy. To wszystko świadczy o braku interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c..

Jeżeli chodzi o żądanie ustalenia nieważności umowy z dnia 30 kwietnia 2021 roku, to wskazać należy, że i w tym zakresie również nie można powódce przypisać istnienia interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c..

Zdaniem powódki, ustalenie nieważności rzeczonej umowy pozwoliłoby Gminie Brwinów w przyszłości na dochodzenie od pozwanej roszczeń odszkodowawczych. W ocenie Sądu, roszczenia odszkodowawcze są jednak roszczeniami dalej idącymi, aniżeli roszczenia dochodzone w trybie art. 189 k.p.c. Skoro zatem powódka nie wyklucza w przyszłości wytoczenia powództwa o odszkodowanie (o świadczenie) z tytułu zawartej umowy z dnia 30 kwietnia 2021 roku, to w takiej sytuacji, w chwili obecnej, nie ma interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. do dochodzenia roszczenia o ustalenie nieważności rzeczonej umowy. Ocena taka dokonywana będzie ewentualnie na gruncie postępowania w sprawie o zapłatę, w którym to Sąd będzie badał to, czy strony łączy stosunek prawny w postaci umowy z dnia 30 kwietnia 2021 roku w znacznie szerszym zakresie niż w niniejszej sprawie o ustalenie.

Ustalając, iż powódka nie posiada interesu prawnego w dochodzeniu ustalenia nieważności oświadczeń woli pozwanej Gminy z dnia 21 stycznia 2021 roku, jak również w zakresie ustalenia nieważności umowy z dnia 30 kwietnia 2021 roku, Sąd uznał iż

powództwo należało oddalić w całości albowiem nie została spełniona jedna z przesłanek z art. 189 k.p.c. umożliwiająca uwzględnienie powództwa.

Niezależnie od powyższego, gdyby przyjąć, iż powódka posiada interes prawny w zakresie obydwu zgłoszonych roszczeń, w pierwszej kolejności należałoby odpowiedzieć na pytanie jakiego rodzaju umowy łączyły obie strony stosunku prawnego. Dopiero bowiem po dokonaniu tych ustaleń, możliwa stałaby się ocena ważności i skuteczności złożonych przez pozwaną oświadczeń o wypowiedzeniu umów z dnia 31 maja 2000 roku i 28 grudnia 2001 roku.

Powodowa Gmina wskazywała, że umowy będące podstawą funkcjonowania gmin w zakresie wspólnego dostarczania wody i wzajemnych rozliczeń stanowią wyraz współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego i oparte są o przepis art. 10 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym *(dalej powoływana jako: u.s.g.)*. Przepis ten stanowi, że wykonywanie zadań publicznych przekraczających możliwości gminy następuje w drodze współdziałania międzygminnego. Zdaniem pozwanej natomiast umowa zawarta pomiędzy stronami była rodzajem umowy nienazwanej, która swoje materialne obowiązywanie czerpała z Kodeksu cywilnego i nie była umową, o której stanowi art. 10 ust. 1 u.s.g..

Wyjaśnić należy jaki jest tryb zawierania umów, o których stanowi art. 10 ust. 1 u.s.g. Zgodnie bowiem z art. art. 18 ust. 2 pkt 12 ustawy, do wyłącznej właściwości rady gminy należy podejmowanie uchwał w sprawach współdziałania z innymi gminami oraz wydzielanie na ten cel odpowiedniego majątku. Konieczne jest zatem pierwotne podjęcie uchwały przez organ uchwałodawczy, a następnie dopiero podpisanie umowy o współpracę między gminami przez organy wykonawcze. Co więcej, przepis ten stanowi o możliwości, nie o obowiązku współpracy, i to w sytuacjach, gdy gminy realizować chcą cele wspólne dla mieszkańców każdej z nich. W żadnym razie nie może stanowić o obowiązku podjęcie współpracy przez gminę, co wynika z samego brzmienia przepisu oraz celów jego obowiązywania. Jako że to gmina samodzielnie, w określonych ramach oczywiście, kształtuje swoje polityki i sposób zapewniania usług publicznych na rzecz swoich mieszkańców, nie można przymuszać gminy do podejmowania współpracy z gminami ościennymi. Zastosowane znaleźć on może jedynie do przypadków, w których każda z gmin wiążących się porozumieniem chce osiągnąć cel wspólny dla jej mieszkańców, a przydatna do tego jest współpraca dwóch jednostek samorządu

terytorialnego. Dodatkowo, regulacja ta nie ma charakteru wyjątkowego i zawsze uzupełniona musi być przez przepis ustawy materialnej o jednostce samorządu terytorialnego, czy też przepisy prawa cywilnego.

Pozwana gmina wskazywała zaś, że umowa łącząca strony stanowiła rodzaj nienazwanej umowy prawa cywilnego o charakterze mieszanym i nie znajdowała podstaw swojego obowiązywania w przepisie art. 10 ust. 1 u.s.g. Podnosiła przy tym, że zgodnie z treścią przepisu art. 74 ust. 2 u.s.g., obowiązującego w dacie zawierania umowy gmina wykonująca zadania publiczne objęte porozumieniem przejmuje prawa i obowiązki pozostałych gmin, związane z powierzonymi jej zadaniami, a gminy te mają obowiązek udziału w kosztach realizacji powierzonego zadania. Wskazywała przy tym, że nawet przyjęcie, iż strony łączyło porozumienie określone w art. 10 ust. 1 ustawy, to i tak pozwana gmina mogłaby od niego odstąpić po wypowiedzeniu umowy.

Sąd ocenił, że stron nie łączyło porozumienie, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, a obligacyjna umowa nienazwana o świadczenie usług na rzecz gminy powodowej. Powód nie wykazał bowiem, aby podjęte były działania organu uchwałodawczego, które są niezbędne do zawarcia porozumienia międzygminnego. Wszystkie umowy podpisywane między stronami w zakresie dostaw wody zwierane były jedynie przez organy wykonawcze gmin i nie zawierały informacji o wyrażeniu zgody przez radę gminy. Strony w zakresie spraw nieuregulowanych umową z 28 grudnia 2001 roku odsyłały również do przepisów Kodeksu cywilnego i milczały o ewentualnym odesłaniu do ustawy o samorządzie gminnym. Również ustawa Prawo wodne nie dostarcza argumentów za przyjęciem, że strony łączyło porozumienie międzygminne, bowiem nie odnosi się ona do kwestii związanych z dystrybucją wody poprzez sieci wodociągowe. Nie znalazły zatem oparcia w ustalonym stanie faktycznym twierdzenia powoda o istnieniu porozumienia z art. 10 ust. 1 ustawy. Sąd wskazuje jednak, że słusznie pozwana gmina podnosiła, że nawet przyjęcie, iż takie porozumienie wiązało strony, nie przesądzałoby o tym, że nie można jednostronnie go wypowiedzieć. Skoro bowiem gminom przyznano prawo, a nie obowiązek współpracy, to prawem tym jest również swobodne zakończenie stosunku prawnego. Jednostka samorządu terytorialnego nie może być bowiem zobowiązywana do dalszego wykonywania czynności na rzecz albo w porozumieniu z inną gminą, jeśli obowiązek taki nie wypływa z obowiązujących przepisów prawa.

Wskazania wymaga również, że strony związane były dwiema umowami, bowiem umowa z dnia 28 grudnia 2001 roku nie derogowała w całości umowy z dni 31 maja 2000 roku. Postanowienia umów choć w większości się pokrywały, to jednak pozostawiały sferę, która regulowana była jedynie pierwszą z umów. Nie miało to jednak dla ustaleń w zakresie rodzaju umowy łączącej strony i w konsekwencji możliwości jej wypowiedzenia istotnego znaczenia.

Po określeniu charakteru umowy łączącej strony, odnieść należy się do tego w jakich okolicznościach faktycznych i w jaki sposób pozwana gmina mogła wypowiedzieć umowy powodowi. Zgodnie z art. 750 k.c. do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. W myśl zaś art. 746 § 2 k.c. przyjmujący zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie. Jednakże gdy zlecenie jest odpłatne, a wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, przyjmujący zlecenie jest odpowiedzialny za szkodę. Przepis nie wprowadza żadnych ograniczeń w zakresie możliwości odstępowania od umowy wzajemnej. Pozwana gmina miała więc pełną dowolność w zakresie podjęcia co do tego, czy chce nadal trwać w stosunku prawnym, czy też od niego odstąpić. Strony w zawartych umowach nie wyłączyły również możliwości odstępowania od umowy. Słusznie w orzecznictwie podniesiony, że „w art. 746 k.c. jako regułę wyrażono swobodę stron w jednostronnym spowodowaniu zakończenia stosunku zlecenia bez względu na motywy, jakimi kierował się wypowiadający jak i swobodę zrzeczenia się przez strony możliwości rozwiązania stosunku zlecenia, a zabroniono jedynie zrzeczenia się z góry możliwości dania wypowiedzenia z ważnych powodów” *(por. wyrok SN z 23.10.2003 r., V CK 386/02, LEX nr 155281)*.

Zgodnie zaś z przepisem art. 365^1 k.c. zobowiązanie bezterminowe o charakterze ciągłym wygasa po wypowiedzeniu przez dłużnika lub wierzyciela z zachowaniem terminów umownych, ustawowych lub zwyczajowych, a w razie braku takich terminów niezwłocznie po wypowiedzeniu. Strona jest zatem uprawniona do swobodnego wypowiedzenia umowy na podstawie tego przepisu, gdy wypowiedzeniu podlega stosunek obligacyjny o charakterze ciągłym, stosunek może być ukształtowany jako stosunek na czas nieokreślony i tak strony określiły czas trwania tego stosunku, a regulacja szczególna nie wyłącza możliwości uprawnienia strony do swobodnego wypowiedzenia.

Mając jednak na względzie charakter sprawy, wpływ na jakość bieżącej egzystencji tysięcy osób, Sąd za konieczne uznał rozważenie, czy istniały podstawy do wypowiedzenia umowy. W tej bowiem sprawie, gdy oświadczenie woli złożone przez pozwaną gminę prowadziło do ograniczenia w dostępie do podstawowych usług publicznych, jakimi jest dostęp do bieżącej wody, uprawnienie gminy do wypowiadania takich umów nie może być w pełni dowolne. Spełniony musi być warunek w postaci uzasadnienia faktycznego dla takiego działania i takie sformułowanie swojego oświadczenia woli, które zapewni drugiej stronie odpowiedni czas do przygotowania się na wypowiedzenie umowy. Gdyby bowiem przyjmować literalną wykładnię przepisu art. 746 § 2 k.c. gmina, która udostępnia swoje sieci wodociągowe mogłaby w każdym czasie zamknąć przepływ wody do mieszkańców innych gmin. Nie musiałaby zachowywać żadnego okresu wypowiedzenia i działać wyłącznie w oparciu o własną swobodną decyzję. Przepis art. 750 k.c. nakazuje jednak odpowiednie stosowanie art. 746 § 2 k.c., co oznacza, że nie musi być on stosowany wprost, bez żadnych zmian. Niezbędna jest bowiem taka ocena działań o skutkach prawnych, która prawidłowo oceni konkretne działania stron umowy. Z tych też względów sąd za abstrakcyjnie dopuszczalne uznał ograniczenia w możliwości wypowiadania umów przez gminę, która udostępnia sieci wodociągowe do przesyłu wody przez inną gminę albo też na zasadzie wzajemności wtłacza określoną ilość wody do sieci drugiej gminy. Ograniczenia te nie mogą przeczyć samej istocie swobody w podejmowaniu decyzji co do uczestnictwa albo nie w danym stosunku prawnym i ograniczają się wyłącznie do sposobu zakończenia stosunku prawnego, a nie samego prawa wypowiedzenia umowy.

Oceniając podstawy wypowiedzenia umowy, Sąd zważył na fakt, iż w okresie dwudziestu lat jej obowiązywania zdecydowanie wzrosła liczba ludności zamieszkujących wsie, do których wodę dostarczano z sieci Podkowy Leśnej. W okresie związywania się stron umową, zakres obciążenia sieci wodociągowej Podkowy Leśnej z powodu konieczności dostarczania wody na teren wsi Żółwin, Owczarnia i Terenia był zdecydowanie niższy, a zakres obciążeń pozwanej gminy był znacznie niższy niż kształtowało się to w okresie wypowiadania umów. W sytuacji zaś, gdy niemal połowa wody płynącej w sieciach wodociągowych pozwanej gminy transportowana była do mieszkańców innej gminy, uznać należy, że pozwana gmina ponosiła wysokie koszty i obciążenia z tym związane. Samo wtłoczenia takiej samej ilości wody do systemu sieci

wodociągowej pozwanej przez powoda nie przesądza o tym, że kompensował on wszelkie koszty z tym związane. Samo utrzymanie sieci wodociągowej obciążało już bowiem w całości gminę pozwaną. Dodatkowo, w okresie niedoborów wody, a w szczególności w roku 2017 i 2018 wystąpiły znaczne deficyty w kompensacie ilości wody pomiędzy stronami umowy na niekorzyść pozwanej gminy. Samo zrekompensowanie tych strat w latach kolejnych nie stanowi o tym, że powód prawidłowo zrealizował swoje umowne obowiązki, gdyż jak już wskazywano istotą roli gminy w zakresie dostaw wody jest ciągłe i stałe dostarczanie jej do mieszkańców. Wystąpienie deficytu wody jest zaś okolicznością, która ma znaczący wpływ na bieżące funkcjonowanie mieszkańców. Zadaniem gminy jest przy tym przede wszystkim zapewnienie dostępu do wody swoim mieszkańcom i zapewnienie dostępu do niej na swoim terenie. Oczywistym jest przy tym, że organy gminy dbać muszą w pierwszej kolejności o interes własnej społeczności, gdyż do tego właśnie są powołane. Ponadto pozwana gmina miała ograniczenia administracyjnoprawne w zakresie dobowej ilości poboru wód podziemnych, a ich przekroczenie wiązało się z karami administracyjnymi.

W realiach sprawy prowadzi to do uznania, że miało podstawy faktyczne i należyte uzasadnienie wypowiedzenie umów złożone przez pozwaną gminę. Występujące po jej stronie wysokie obciążenie sieci wodociągowej, do którego prowadziło obowiązywanie umowy i zapewnianie stałego dostępu do wody na rzecz mieszkańców gminy sąsiedniej, obciążało gminę pozwaną ponad zwykłą miarę. Z zasad współżycia społecznego wyprowadzić można obowiązek współdziałania dwóch jednostek samorządu terytorialnego, lecz współpraca ta nie może mieć charakteru podległości jednej gminy i nieodpłatnego wykonywania zadań własnych gminy drugiej. Natomiast w niniejszej sprawie gmina Podkowa Leśna przez wiele lat zaopatrywała w wodę mieszkańców powodowej gminy działała na korzyść gminy powodowej, nie otrzymując z tego tytułu żadnych wymiernych korzyści. Słusznie Burmistrz pozwanej gminy podnosił, że takie działania stanowić mogą o odpowiedzialności organów zarządzających gminą pozwaną z tytułu nieprawidłowego wykorzystywania środków budżetowych. Pozwana gmina zgłaszając potrzebę podjęcia działań w celu unormowania sposobu doprowadzania wody do miejscowości gminy powodowej wykazała się przy tym należytym poziomem staranności i zapewniła powodowi odpowiedni czas na podjęcie działań zmierzających do dostosowania się do nowej sytuacji faktycznej. Szczególnie wiedząc, że powodowa gmina

kończy budowę nitki łączącej bezpośrednio sieć wodociągową Gminy Brwinów z Owczarnią, Żółwinem i Terenią. Dotychczasowy sposób dostarczania wody na teren Owczarni, Żółwina i Tereni określić należy jako tymczasowy, choć stan ten trwał przez ponad 20 lat. Nie może być stale utrzymywany system, w którym jedna gmina nieodpłatnie przejmuje znaczną część obowiązków innej jednostki samorządu terytorialnego.

Złożone przez pozwaną gminę oświadczenia woli wyznaczyły również termin rozwiązania umowy, który – w ocenie Sądu – był wystarczający, aby powód mógł przygotować się na zakończenie współpracy między stronami. Pod uwagę przy ocenie długości terminu sąd wziął również pod uwagę fakt, iż pozwana gmina już wcześniej zgłaszała konieczność dostosowania warunków umowy do aktualnej sytuacji faktycznej. Powód nie mógł być więc zaskoczony złożonym przez pozwaną oświadczeniem woli o odstąpieniu od umowy. Z zasad lojalnej współpracy już wcześniej spoczywała na nim konieczność rozpoczęcia prac nad dostosowaniem sposobu dostarczania wody na teren miejscowości Owczarnia, Żółwin i Terenia. Z tych też względów, sąd uznał, że wypowiedzenie umów przez pozwanego było prawidłowe w okolicznościach faktycznych sprawy.

Nie zostały uznane również za zasadne zarzuty stawiane przez powoda, jakoby wypowiedzenie to dokonane zostało z naruszeniem przepisów art. 5, 58, 353^1, 605 i nast. oraz 555 k.c. W pierwszej kolejności wskazać należy, że opieranie powództwa o przepis art. 5 k.c. nie jest dopuszczalne, gdyż przepis ten ma charakter obronny i co do zasady powoływać może się nań jedynie strona pozwana. Z powodów omówionych w poprzednich akapitach zachowaniu pozwanego nie sposób zarzucić jednak nieprawidłowości, czy też niezgodności z przepisami prawa. Analogiczne względy stoją za odrzuceniem tezy o niezgodności zachowania pozwanej gminy z art. 58 i 353^1 k.c. Sąd wskazuje przy tym, iż przepisy te odnoszą się do kształtowania stosunku prawnego, tj. zawierania umów, rozpoczynania stosunków prawnych, a nie sposobu ich wypowiadania. Również pozostałe zarzuty co do zachowania pozwanej gminy nie spotkały się z aprobatą sądu, a to ze względu na to, iż nie można było zarzucić pozwanej gminie nieprawidłowości przy wypowiadaniu umowy.

Jeżeli chodzi o drugie żądanie powódki, wskazać należy, że Gmina Brwinów domagała się ustalenia nieważności umowy z dnia 30 kwietnia 2021 roku zawartej

pomiędzy stronami, wskazując, na jej sprzeczność z ustawą. Powódka wskazała, że zawarcie umowy w takim brzmieniu stanowi naruszenie art. 10 ust. 2 ustawy o gospodarce komunalnej, art. 9 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, art. 9 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co stanowić miało przejaw wykorzystywania przez pozwaną gminę pozycji dominującej przez przymuszenie gminy powodowej do jej zawarcia pod groźbą faktycznego zamknięcia przepływu wody.

Odnosząc się do tego żądania, w pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej jako: „u.o.k.k.”) nie stosuje się do stosunku prawnego dwóch równorzędnych sobie podmiotów. Art. 1 ust. 2 u.o.k.k. stanowi bowiem, że ustawa reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom ograniczającym konkurencję, praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów oraz stosowaniu niedozwolonych postanowień wzorców umów, a także przeciwdziałania antykonkurencyjnym koncentracjom przedsiębiorców i ich związków, jeżeli te praktyki, stosowanie niedozwolonych postanowień lub koncentracje wywołują lub mogą wywoływać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. I o ile, zgodnie z art. 4 pkt 1 lit. a u.o.k.k. ustawa stosowana może być do jednostek samorządu terytorialnego, to w sprawie brak jest podstawy przedmiotowej stosowania tejże ustawy. Powód nie precyzuje w jaki sposób działanie pozwanej gminy prowadzić ma do wypełnienia definicji z art. 1 ust. 2 u.o.k.k., a również sąd nie znalazł podstaw do uznania, że działania pozwanej gminy stanowić może ograniczanie konkurencji, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów, czy być koncentracją przemysłu. Samo oddziaływanie w skutkach na interesy mieszkańców powodowej gminy nie jest przy tym objęte zakresem umowy, lecz wynikać może ze skutków jej wykonywania. To zaś prowadzi do odrzucenia tezy o możliwości stosowania tej ustawy w sprawie toczonej między dwoma jednostkami samorządu terytorialnego.

Pozostałe zaś elementy zarzutu odnosiły się do tego, że pozwana gmina prowadziłaby de facto działalność gospodarczą, z której uzyskiwałaby środki pieniężne w oderwaniu od rzeczywiście ponoszonych kosztów, co stać ma w sprzeczności z zasadami działania jednostek samorządu terytorialnego. Do umowy zawartej między gminami nie odnosiła się jednak ustawa o gospodarce komunalnej, gdyż zgodnie z jej art. 1 ust. 1 ustawa określa zasady i formy gospodarki komunalnej jednostek samorządu terytorialnego, polegające na wykonywaniu przez te jednostki zadań własnych, w celu

zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Zadaniem własnym Gminy Miasto Podkowa Leśna nie jest zaś dostarczanie, czy przesył wody na teren Gminy Brwinów. Zadaniem własnym gminy pozwanej jest jedynie dostarczanie wody do mieszkańców zamieszkujących teren tej właśnie gminy. Abstrahując od powyższego, umowa zawarta między gminami nie może zostać uznana za wyraz podjęcia działalności gospodarczej bezpośrednio przez gminę. Wynagrodzenie, które otrzymywać miała gmina pozwana jednoznacznie związane jest z kosztami, które ponosiła w związku z utrzymaniem sieci wodociągowej oraz znaczną eksploatacją na rzecz powodowej gminy. Umowa ta niejako prowadzi do przywrócenia stanu równowagi kontraktowej, gdyż samo bilansowanie wody pomiędzy gminami nie prowadzi do pełnego zrekompensowania wydatków, które pozwana gmina ponosiła w celu realizacji zobowiązań wobec gminy powodowej. Sąd nie odmawia przy tym prawa pozwanej gminy do otrzymywania środków pieniężnych, które związane są z rzeczywistymi działaniami, które podejmuje, aby dostarczać wodę na teren ww. wsi.

Odnosząc się natomiast do zarzutu działania przez powoda pod przymusem wywołanym przez pozwaną gminę, sąd wskazuje, że istotne dla oceny tych zdarzeń jest fakt, iż po dwóch stronach umowy są jednostki samorządu terytorialnego tego samego szczebla. I o ile, nie wyłącza to możliwości zastosowania przepisu art. 82 k.c., to stosowanie tego przepisu w sprawie, w której występują strony o podobnym rozeznaniu prawnym i zdolne do samodzielnego funkcjonowania w obrocie gospodarczym, musi być wyjątkowe. Niewątpliwie dostarczanie wody do mieszkańców swojej gminy stanowi podstawowe zadanie organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego. Zakończenie zaś współpracy przez pozwaną gminę oraz pozostawienie zamkniętych zasuw sieci wodociągowej doprowadziło do znacznych komplikacji w wykonywaniu zadań własnym powodowej gminy. Nie prowadzi to jednak do automatycznego przyjęcia, że z tych względów działania pozwanej gminy było bezprawne. Jak już wcześniej wskazywano, pozwana gmina mogła wypowiedzieć umowy z 2000 i 2001 roku i nie było to działanie bezprawne. W tym zakresie nie można mówić o bezprawnym przymusie. Jako że wypowiedzenie umów było skuteczne, to i zamknięcie zasuw nie może być ocenione jako niezgodne z prawem.

Przepis art. 82 k.c. stanowi, że nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome

albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. W sprawie jedyną przesłanką, na którą się powoływano było wyłączenie swobody powzięcia decyzji przez powodową gminę. I choć, bez istotnego znaczenia dla oceny stanu swobody podjęcia decyzji są powody, które doprowadziło do jego powstania, w realiach sprawy przyczyna sporu między stronami ma znaczący wpływ na ocenę tego jak dalece ograniczony w swobodzie decyzji była powodowa gmina. Zawarcie umowy z 30 kwietnia 2021 roku stanowi bowiem w rzeczywistości konsekwencję wcześniejszego sporu i nie może być oceniane w oderwaniu od tła zdarzeń.

Oświadczenie woli jest zaś złożone swobodnie, jeżeli osoba nie kieruje się motywami intelektualnymi lub pobudkami uczuciowymi mającymi charakter chorobowy, nie pozostaje pod dominującym wpływem czyjejkolwiek sugestii i zachowuje wewnętrzne poczucie swobody postępowania. Ocenić należy co wpływało na swobodę decyzji w tej sprawie. Niewątpliwie nie były to pobudki leżące po stronie powoda, gdyż oświadczenie woli składane było przez organ jednostki samorządu terytorialnego, a więc kwestie związane z chorobami etc. nie mogły mieć w sprawie zastosowania. Sąd wskazuje przy tym, że wyłączna podstawa do zastosowanie przepisu art. 82 k.c. musi być umiejscowiona w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie w sytuacji zewnętrznej, w jakiej ta osoba została postawiona, a zatem ewentualny przymus ekonomiczny, nie jest podstawą do przyjęcia, że wystąpiła sytuacja stypizowana w art. 82 k.c. Podzielić należało przy tym ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego, iż „zawarcie przez stronę niekorzystnej dla niej umowy z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej, w jakiej się znajdowała, nie powoduje samo przez się nieważności jej oświadczenia woli w rozumieniu art. 82” *(por. Wyrok SN z 1.07.1974 r., III CRN 119/74, OSP 1976, nr 2, poz. 30)*.

Z tych wszystkich względów, należało orzec jak w sentencji wyroku.

II. *<u>Rozważania sądu w zakresie kosztów procesu.</u>*

Sąd o kosztach procesu orzekł na podstawie przepisu art. 98 § 1 i 1^1 k.p.c., zgodnie z którym, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za

czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu - za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

W punkcie 2 wyroku Sąd zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 3 600 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w oparciu o § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, mając na względzie, iż wartość przedmiotu sporu w niniejszej sprawie wynosiła łącznie 72 118 złotych (wartość roszczenia pierwszego – 12 118 złotych oraz drugiego – 60 000 złotych).

W punkcie 3 wyroku Sąd – na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – nakazał pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Pruszkowie kwotę 3 000 złotych tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku.

Zarządzenie:

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi Gminy Brwinów;